

Janusz Mieczkowski

MEDIA – MNIEJSZOŚCI NARODOWE – TOŻSAMOŚĆ ETNICZNA: WZAJEMNE IMPLIKACJE

MEDIA STANOWIĄ ISTOTNY instrument oddziaływania na tożsamość etniczną. Pojęcie tożsamości jest terminem szeroko używanym w naukach społecznych i w różny sposób rozumianym i interpretowanym¹. Stosuje się go w odniesieniu do poczucia jaźni, uczuć i poglądów dotyczących jednostki (lub zbiorowości) wobec samej siebie. Niekiedy tożsamość identyfikowana jest jako pochodna oczekiwań przypisanych do ról społecznych, które pełniimy i które internalizujemy w procesie socjalizacji. W kontekście politycznym pojęcie tożsamości używane jest zazwyczaj w znaczeniu samoidentyfikacji istot świadomych, bądź ich bytów, których są one elementami. Zwraca się uwagę, iż poszukiwanie tożsamości odgrywa coraz większą rolę w polityce. Badacze myśli politycznej piszą wręcz, że: „bardzo często chodzi o tożsamość mniejszości w danym porządku społecznym”². Mniejszość rozumiana bywa zatem w kategoriach grupy niemogącej w pełni zrealizować swoich aspiracji i pozostającej pod wpływem grupy dominującej. Można byłoby powiedzieć, iż mniejszość to grupa wiązana z brakiem władzy³. Podkreśla się, charakterystyczną dla tego stanu sytuację oparcia się na podnoszeniu krzywd i składaniu skarg, która sprzyja nasileniu komunikowania się między członkami grupy i budowaniu stanu solidarności wewnątrz grupowej⁴. Istotnym staje się także

¹ Zob. Z. Bokszański, *Tożsamości zbiorowe*, Warszawa 2006.

² R. Scruton, *Słownik myśli politycznej*, Poznań 2002, s. 412.

³ T. O’Sullivan, J. Hartley, D. Saunders, M. Montgomery, J. Fiske, *Kluczowe pojęcia w komunikowaniu i badaniach kulturowych*, Wrocław 2005, s. 163.

⁴ Poczucie dyskryminacji stanowi ważną cechę definiowania mniejszości. Przykładowo w klasycznej definicji Louisa Wirtha mniejszość określa się jako „grupę ludzi, którzy z powodu swych cech fizycznych lub kulturowych wyodrębnieni są od innych wewnątrz społeczeństwa, w którym żyją, w taki sposób, że traktowani są odmiennie i nieporównywalnie, przez co uważają się za objekty

kwestia konfrontacji ze stereotypami, przynoszącymi nieprzychylnie i destrukcyjne wizerunki mniejszości. Ma to swoje konsekwencje także w odniesieniu do środków przekazu. Podtrzymanie solidarności opartej na tożsamości etnicznej wspieranej przez media stanowi szansę na zapobieżenie całkowitej marginalizacji danej mniejszości.

W literaturze przedmiotu występuje szereg pojęć odnoszących się do mediów funkcjonujących w życiu społeczności mniejszościowych. Jednym z częściej stosowanych jest termin „media etniczne” (*ethnic media*), zazwyczaj używany dla określenia mediów będących w dyspozycji wspólnot etnicznych i wyrażających ich interesy. Zakres pojęciowy tego terminu jest szeroki, obejmuje zarówno media grup imigranckich, jak też mniejszości rasowych, etnicznych i językowych oraz społeczności tubylczych⁵. Często zamiennie stosuje się określenie „media mniejszości” (*minority media*) rozumiane jako „środki przekazu, które nie mają uniwersalnego zasięgu i sytuują się poza systemem mediów masowych”⁶. Będąc środkami przekazu, które pozostają w dyspozycji społeczności mniejszościowych zapewniają im prezentację swoich problemów i ocen rzeczywistości dokonywanych przez daną grupę mniejszości. Media te mogą występować w postaci programów produkowanych przez mniejszości i skierowanych do danej mniejszości. Określenia tego używa się także w przypadku posiadania przez mniejszość narzędzi medialnych, takich jak np. prasa czy rozgłośnie radiowe. Podsumowując zauważmy zatem, że media mniejszości (eticzne) to środki przekazu, które są produkowane dla i przez mniejszościowe grupy etniczne.

Media są w centrum codziennych praktyk, które wytwarzają i przetwarzają tożsamość etniczną. Już Marshall McLuhan zauważał, iż „słowo drukowane” funkcjonowało jako architekt nacjonalizmu⁷. W szeregu analiz obrazujących przemiany stosunków etnicznych na przestrzeni wieków wskazywano na znaczenie mediów w kształtowaniu się tożsamości etnicznej. Tytułem przykładu – Benedict Anderson pisał, że „zbieżność kapitalizmu i techniki drukarskiej z pierwotnym różnicowaniem języków umożliwiła powstanie nowej formy wspólnoty wyobra-

---

dyskryminacji zbiorowej” – cyt. za: M.G. Smith, *Mniejszości: problemy i propozycje ich rozwiązania*, [w:] *Sytuacja mniejszościowa i tożsamość*, red. Z. Mach, A.K. Paluch, Kraków 1992, s. 44.

⁵ M.D. Matsaganis, V.S. Katz, S.J. Ball-Rokeach, *Understanding Ethnic Media. Producers, Consumers, and Societies*, Los Angeles–London–New Delhi–Singapore–Washington 2011, s. 6.

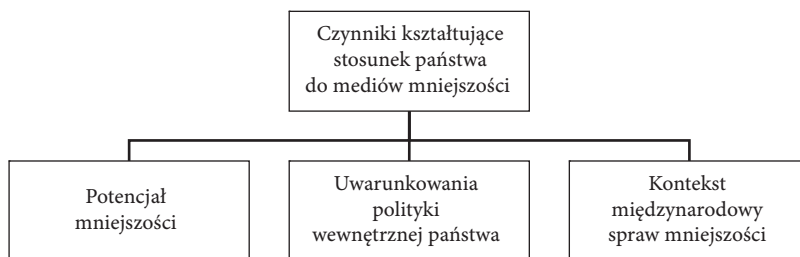
⁶ B. Klimkiewicz, *Media mniejszościowe w Polsce*, [w:] *Konflikt czy współdziałanie. Media a problemy mniejszości*, Kraków b.d., s. 51.

⁷ M. McLuhan, *Zrozumieć media. Przedłużenie człowieka*, Warszawa 2004, s. 231.

żonej, której morfologia wyznaczała podstawy nowożytnego narodu”⁸. Z kolei Mirosław Hroch zaznaczał, że: „u początków agitacji wszystkich ruchów narodowych leżało wydawanie periodyków, które mniej lub bardziej skutecznie starały się organizować łączność między patriotami i propagować ich narodową tożsamość”⁹.

Dostęp do mediów sprzyja wzrostowi podmiotowości grup mniejszościowych. Na jego kształt niebagatelny wpływ ma polityka prowadzona przez państwo.

Czynniki kształtujące stosunek państwa do mediów mniejszości

Źródło: S.H. Riggins, *Ethnic Minority Survival*, [w:] *Ethnic Minority Media. An International Perspective*, red. S.H. Riggins, Newbury–London–New Delhi 1992, s. 16.

Według Stephana H. Rigginsa stosunek do mediów mniejszości stanowi wypadkową polityki medialnej, kulturalnej i narodowościowej państwa oraz możliwości samej mniejszości. Zwraca on uwagę na trzy podstawowe płaszczyzny analizy tego zjawiska. Pierwsza z nich dotyczy potencjału mniejszości. Jaką część stanowi ona dla ogółu ludności danego terytorium, jaki jest jej stopień homogeniczności i samoorganizacji. Czy kultura ta oparta jest na literaturze, czy też na ustnym przekazie. Ważny jest stopień asymilacji i integracji, jaki mniejszość osiągnęła, bądź represji i prześladowań, jakich doznała. Wpływ ma także stopień zależności lub uniezależnienia się od zewnętrznej pomocy. Druga płaszczyzna związana jest z uwarunkowaniami panującymi w danym państwie, formą ustrojową i rodzajem gospodarki. Trzecia płaszczyzna uwzględnia międzynarodowy kontekst spraw mniejszości, m.in. czy jest konsensus dotyczący historycznej słuszności postulatów mniejszości, czy członkowie tej grupy mniejszościowej stanowią dominującą większość w innym państwie, czy są zasiedziali na tych terenach, czy kształtują

⁸ B. Anderson, *Wspólnoty wyobrażone. Rozważania o źródłach i rozprzestrzenianiu się nacjonalizmu*, Kraków 1997, s. 56.

⁹ M. Hroch, *Małe narody Europy. Perspektywa historyczna*, Wrocław 2003, s. 148.

sporą bądź wpływową część ludności innego państwa, czy ich interesy nie wyrażają interesów obcych państw¹⁰.

Wpływ na rozwój w dostępie do mediów mają także przemiany technologiczne umożliwiające większe zróżnicowanie środków komunikowania. Współcześnie zarówno prasa, radio, telewizja, Internet czy usługi mobilne służąc do różnych celów komunikacji dają możliwości wpływu na tożsamość etniczną¹¹. Przykładowo prasa drukowana traktowana jest często jako podstawowy instrument dla budowania społeczności językowej. Pełni ona także funkcję krótkotrwałej pamięci danej społeczności i wspólnego punktu odniesienia. W dłuższym przedziale czasowym zyskuje nawet przewagę nad mediami elektronicznymi. Prasa wraz z Internetem obok symbolicznej roli zaistnienia grupy w przestrzeni publicznej jest podstawowym środkiem wspierania umiejętności czytania i pisania w danym języku. Nie do końca jednak w pełni wykorzystanym. Praktyka pokazuje, że dzienniki w językach mniejszości są rzadkością wśród prasy mniejszości w Europie¹², o wiele częściej publikowane są miesięczniki i tygodniki. Znaczącą rolę pełni radio będące istotnym instrumentem w utrzymaniu lub standaryzowaniu języka mówionego. Nie zawsze jest to bezproblemowe, zwłaszcza w regionach, gdzie istnieją odmiany lokalne. Z kolei telewizja daje społeczności obraz nie tylko odzwierciedlający wewnątrz grupę, ale także umożliwiający dotarcie do szerszej społeczności na zewnątrz, w sposób który różni się od innych mediów. Nowe możliwości partycypacji w kulturze i życiu grupy mniejszościowej stwarzają nowe media, wykorzystujące technologie informatyczne¹³.

Zachodzące procesy mediamorfozy (transformacji środków komunikowania) umożliwiają większe zindywidualizowanie mediów wraz z profilowaniem treści zgodnych z zainteresowaniami i preferencjami odbiorców. Dla mniejszości narodowych i etnicznych uczestnictwo w procesach przekształceń mediów staje się nie tylko kwestią modernizacji życia społecznego, ale i znaczącym instrumentem w działaniach na rzecz równouprawnienia i przeciwdziałania marginalizacji ich życia.

---

¹⁰ S.H. Riggins, *Ethnic Minority Survival*, [w:] *Ethnic Minority Media. An International Perspective*, red. S.H. Riggins, Newbury-London-New Delhi 1992, s. 16.

¹¹ T. Moring, R. Durban, *The European Charter for Regional or Minority Languages and the Media*, Strasburg 2008, s. 12.

¹² MIDAS – „Europejskie Stowarzyszenie Dzienników w Językach Mniejszościowych i Regionalnych” skupia jedynie 29 członków (najwięcej z Hiszpanii – 9). W swych szeregach nie ma tytułów z terenu Polski.

¹³ Zob. T. Moring, R. Durban, op.cit.

Musimy też pamiętać, że sam wymiar instytucjonalny zawarty w dostępności różnych rodzajów mediów (prasy, radia, telewizji, Internetu, nowych technologii), jak i dostępności różnych formatów (wiadomości i informacji, programów kulturalnych itp.) powinien być wsparty wymiarem funkcjonalnym zawartym w stopniu w jakim ludzie w grupie docelowej faktycznie reagują na produkt do nich adresowany, na ile są nim zainteresowani i czy potrafią z niego skorzystać, np. czy ich kompetencje językowe umożliwiają w praktyce odbiór treści programów nadawanych w językach ojczystych.

Rozważając kwestie wpływu mediów na tożsamość etniczną mniejszości, zastanawiano się na ile mniejszości potrzebują własnych mediów, a na ile wystarczy im ich opis w mediach głównego nurtu (większościowych)¹⁴.

Zwracano uwagę, iż mniejszości nie mają w poszukiwaniu treści medialnych zasadniczo innych zainteresowań i motywów niż większość. Podobnie jak większość chcą używać mediów do spełniania szeregu funkcji dotyczących, takich jak dostarczania informacji o wydarzeniach i sytuacji w społeczeństwie, kraju i na świecie, ukazywania rozkładu siły we władzy politycznej, ułatwienia innowacji, adaptacji i rozwoju, wyjaśniania, interpretowania oraz komentowania znaczenia i sensu wydarzeń i informacji, popierania ustalonych norm i autorytetów, socjalizacji, koordynowania jednostkowych i zbiorowych działań społecznych, tworzenia consensusu społecznego i politycznego, ustalania autorytetów i nadawania statusu społecznego, wyrażania przejawów kultury, organizowania zabawy i relaksu, redukcji napięcia społecznego czy prowadzenia kampanii publicznych w sferze polityki, rozwoju ekonomicznego i religii¹⁵.

Fragmentaryzacja znajduje oparcie w fakcie, iż życie społeczne jest różnorodnością, wyrażaną różnymi interesami i przynależnościami. Każda jednostka jest członkiem licznych grup społecznych, których nie da się wyraźnie rozgraniczyć i które wzajemnie się przenikają. Członkowie mniejszości nie są więc tylko ograniczeni do „znamion mniejszości” (takich jak język czy kultura), ale należą także do innych grup społecznych. Efektem tego jest stwierdzenie, że potencjalna publiczność mediów mniejszościowych może być bardzo wielowarstwowa i niehomogeniczna w zainteresowaniach i poglądach, podobnie jak odbiorcy większości. Od mniejszości oczekuje się jednak, że będzie ona tworzyć zamkniętą całość.

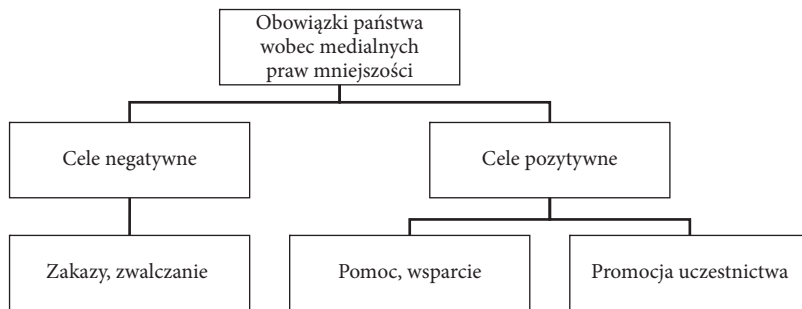
¹⁴ C. Kogoj, *Minderheiten und Medien. Ein kommunikatives Mißverhältnis*, „Stimme von und für Minderheiten” 1999, nr 30, s. 6–7.

¹⁵ T. Goban-Klas, *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Warszawa 1999, s. 123–124.

Tak jednak nie jest i mniejszość, podobnie jak większość, wykazuje zróżnicowanie tematyczne, światopoglądowe, estetyczne i polityczne w oczekiwaniach wobec mediów. Według niektórych badaczy różnica między większością a mniejszością polega na języku. Uznaje się też, iż współcześnie mniejszości są zazwyczaj zintegrowane ze społeczeństwem większościowym i mają te same możliwości ogólnego rozwoju co przedstawiciele społeczności większościowej¹⁶. Czy jednak tak jest?

W badaniach nad polityką medialną Karol Jakubowicz zauważa działania zmierzające do promowania pluralizmu mediów i różnorodności ich zawartości objawiające się w działaniach na rzecz udziału mniejszości w mediach, akcentowana jest kwestia obecności mniejszości narodowych w sferze publicznej¹⁷. W analizach podejmujących problematykę dostępu mniejszości do mediów przyjmuje, że państwo dąży (lub powinno dążyć) do realizacji celów służących promocji zarówno dostępu biernego, jak i czynnego, związanego z aktywnym uczestnictwem w mediach i polityce medialnej¹⁸.

Przegląd obowiązków państwa w realizacji medialnych praw mniejszości

Źródło: K. Jakubowicz, *Polityka medialna a media elektroniczne*, Warszawa 2008, s. 104.

Cele negatywne wyrażone są poprzez zakazy i zwalczanie oraz odnoszą się do likwidacji wszelkich form dyskryminacji lub nierówności mniejszości. Cele pozytywne realizowane są poprzez pomoc i wsparcie dla inicjatyw związanych z powstawaniem mediów z językami mniejszości, dostępem do mediów z kraju

¹⁶ Zob. C. Kogoj, *Minderheitenmedien – Wozu? „Stimme von und für Minderheiten”* 1999, nr 31.

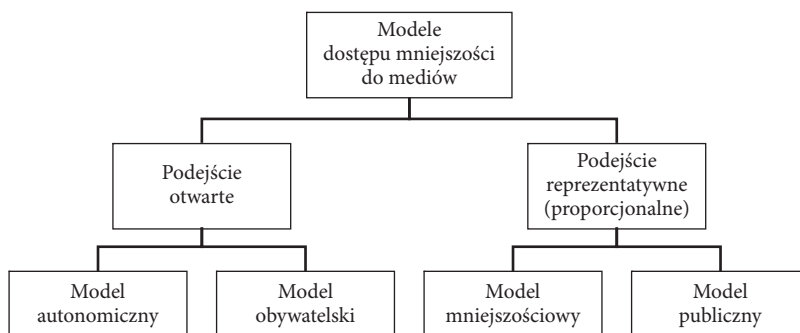
¹⁷ W polskojęzycznej literaturze zob. B. Klimkiewicz, *Mniejszości narodowe w sferze publicznej. Reprezentacje, praktyki, regulacje medialne*, Kraków 2003.

¹⁸ K. Jakubowicz, *Polityka medialna a media elektroniczne*, Warszawa 2008, s. 104–105.

ojczyzostego lub sąsiedniego, właściwego przedstawienia tożsamości, kultury, historii i interesów mniejszości w mediach oraz promocji dialogu międzykulturowego i międzyetnicznego. Kolejną kategorią celów pozytywnych jest promocja uczestnictwa dotycząca wsparcia dostępu mniejszości do mediów i ich uczestnictwa na poziomie: tworzenia programu, zatrudniania, redagowania i zarządzania, własności mediów, regulacji i nadzoru, legislacji i polityki publicznej¹⁹.

W badaniach strategii realizowanych przy dostępie mniejszości do mediów w Europie Beata Klimkiewicz wyróżnia cztery modele dostępu mniejszości do mediów.

Modele dostępu mniejszości do mediów

Źródło: B. Klimkiewicz, *Akomodacja różnorodności kulturowej w sferze mediów: europejskie modele dostępu mniejszości narodowych do mediów*, [w:] *Multikulturalizm w sferze mediów*, red. M. Ratajczak, Wrocław 2007, s. 74–90.

Strategia przyjmuje dwa rozwiązania pozytywne – podejście otwarte i podejście reprezentatywne. Podejście otwarte zawarte jest w modelach autonomicznym i obywatelskim. Model autonomicznym zakłada politykę państwa sprzyjającą tworzeniu mediów służących konkretnym mniejszościom, model ten stanowi integralną część specjalnych struktur o charakterze autonomii. Z kolei w modelu obywatelskim uznaje się, że różne grupy narodowościowe będą w równym stopniu przedstawiane w ofercie programowej, np. poprzez tworzenie kanałów otwartych w telewizji umożliwiających swobodny dostęp mniejszości do czasu antenowego.

Podejście reprezentatywne opiera się także na dwóch modelach. Model mniejszościowy uwzględnia istnienie niezależnych mediów mniejszości (nietworzących

¹⁹ Ibidem.

jednak alternatywnego systemu mediów) oraz ich wspieranie z budżetu państwa (niekiedy zależne od wielkości lub aktywności danej grupy). Model publiczny zakłada proporcjonalne lub reprezentatywne przedstawianie zróżnicowania etnicznego w ofercie medialnej mediów głównego nurtu²⁰.

Charakteryzując relacje między mediami głównego nurtu a tożsamością etniczną mniejszości, często zwraca się uwagę na niebezpieczeństwo osłabienia tej ostatniej przez przyspieszenie zmian języka i asymilację. Podkreśla się znaczenie mediów mniejszości jako instrumentu obrony, równoważącego wpływy języka dominującego w krajobrazie medialnym²¹.

Austriacka badaczka Cornelia Kogoj analizując funkcje mediów mniejszości wskazywała na:

1. specjalizację w określonych komponentach komunikacji dotyczących tożsamości (gdzie funkcje informacyjne i rozrywkowe pozostawione zostały w większej części mediom głównego nurtu)²²;
2. funkcję artykulacyjną będącą podstawową i mającą na celu przekazywanie informacji wewnątrz grupy i tworzenie świadomości grupowej. Odrębności grupy są w mediach mniejszości omawiane i systematyzowane. Ich celem jest zmiana położenia mniejszości;
3. nowe wyznaczniki tożsamości traktowanej w kategoriach kulturalnego rozwoju:
  - dynamikę (pozwalającą przystosować się do coraz szybszych zmian w otoczeniu),
  - różnorodność (będącą przesłanką każdego społecznego rozwoju zapewniającą otwartość kształtowania opinii),

---

²⁰ B. Klimkiewicz, *Akomodacja różnorodności kulturowej w sferze mediów: europejskie modele dostępu mniejszości narodowych do mediów*, [w:] *Multikulturalizm w sferze mediów*, red. M. Ratajczak, Wrocław 2007, s. 74–90.

²¹ T. Moring, *Access Of National Minorities To The Media: New Challenges*, DH-MIN(2006)015, Strasbourg, 20 November 2006, s. 8.

²² Interesującą egzemplifikację tego typu poglądów wyraża Brigitte Busch. Na przykładzie badań mediów mniejszościowych w Karyntii dochodziła ona do wniosku, że media mniejszościowe wyspecjalizowały się w pewnych komponentach komunikacji, a inne oddały mediom języka większości. W mediach tych na pierwszym planie są czynniki związane z tożsamością grupy, podczas gdy potrzeby informacyjne i rozrywkowe w większej skali są zaspakajane tylko w języku większości. Autorka taką sytuację określała mianem spełniania przez media mniejszości funkcji „wirtualnego placu wioskowego”, miejsca ważnego dla językowej socjalizacji i przynależności do grupy – zob. B. Busch, *Der virtuelle Dorfplatz. Minderheitenmedien, Globalisierung und kulturelle Identität*, Klagenfurt 1999.

– dyskusję (umożliwiającą tolerancję i integrację)²³.

Wielość ról wywieranych przez media w procesach kształtowania się i utrzymywania tożsamości etnicznej podkreślają liczni badacze (m.in. Mike Cormack, Tom Moring i Charls Husband). W ich ujęciu media przyjmują wobec tożsamości mniejszości następujące role²⁴:

1. symboliczną – sygnalizującą, że język i społeczność są w pełni funkcjonalne ze współczesnym światem;
2. ekonomiczną – związaną z tworzeniem nowych miejsc pracy, zapewnieniem kariery dla młodych ludzi, którzy chcą pracować na poziomie języka i kultury mniejszości;
3. rozwoju sfery publicznej – dającej możliwość przenoszenia różnych agend kultury;
4. reprezentacyjną – służącą prezentacji społeczności wobec samej siebie jak i w relacjach na zewnątrz;
5. głównego nośnika kultury i producenta wytworów z nią związanych;
6. zapewniającą możliwości korzystania z języka mniejszości jako słuchacz lub czytelnik;
7. rekonstrukcyjną i kreującą język i kulturę, uwzględniając innowacje dostarczane przez zmieniający się świat.

Z drugiej jednak strony możemy zauważyć, że i media głównego nurtu mogą pozytywnie oddziaływać na tożsamość etniczną. Ich oddziaływania wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Potwierdzają to analizy funkcjonalnych ról mediów głównego nurtu i mediów mniejszości.

Funkcjonalne role mediów głównego nurtu i mediów mniejszości

	Media głównego nurtu	Media mniejszości
Sfera komunikowania	Sfera publiczna – więcej opinii prowadzących do debaty, która jest bardziej obejmująca i bardziej reprezentatywna	Tworzenie alternatywnych sfer publicznych, własnych przestrzeni dyskursywnych

²³ C. Kogoj, *Minderheitenmedien...*

²⁴ B. Bush, P. Pfisterer, *Interaction and the media*, [w:] *The Sage Handbook of Sociolinguistic*, red. R. Wodak, B. Johnstone, P. Kerswill, London 2011, s. 430; zob. M. Cormack, *Developing Minority Language Media Studies*, „Mercator Media Forum” 2004, vol. 7, nr 1, s. 4.

	Media głównego nurtu	Media mniejszości
Tolerancja	Eliminacja dyskryminacji i promocja równości	Równouprawnienie mniejszości, zrozumienie społecznego kontekstu swojej pozycji jako grupa
Partycypacja	Uczestnictwo w podstawowych sprawach państwa i społeczeństwa	Uczestnictwo w swoich sprawach
Institucja	Wszechogarniająca – komunikacja wewnątrzspołnotowa	Własne instytucje jako środek eliminacji dyskryminacji i promowania równości
Zakres (cel, pole działania)	Wspieranie wzajemnego zrozumienia i tolerancji	Promocja języka, kultury i religii mniejszości
Tożsamość	Ekspresja odrębnych tożsamości kulturowych i zmiana negatywnych stereotypów	Walidacja historii, dziedzictwa i twórczego działania mniejszości
Promocja	Promocja i walidacja sposobów życia i tradycji mniejszości	Pozytywny wpływ na społeczności mniejszościowe – stworzenie sieci wymiany informacji, społecznego kapitału
Spin off		Możliwości zatrudnienia i ekonomicznych spin off

Źródło: T. Moring, *Access Of National Minorities To The Media: New Challenges*, DH-MIN(2006)015, Strasbourg, 20 November 2006, s. 12.

Podsumowując zauważmy, że media stały się w grupie nieodzownym elementem przekazu i budowy własnego wizerunku. Wykazując zdolność łączenia rozproszonych jednostek w jednym etnicznym audytorium, integrowanym poprzez propagowanie wspólnego systemu wartości, idei i wiadomości, wspomagają wytworzenie (bądź utrzymanie) zbiorowej tożsamości etnicznej²⁵. Dokonujące się procesy, zwłaszcza globalne i lokalne przemiany związane z rozwojem rynków mediów, korporacji i technologii zmieniają środowisko mediów. W ich wyniku pojawiają się nowe możliwości uwzględniające w produkcji, obiegu i konsumpcji interesy medialne mniejszości. Przemiany strukturalne, polityczne i technologiczne światowego rynku mediów stwarzają sytuację zmiany – związanej z rozrostem systemów mediów, produkcji, wzrostem fragmentyzacji publiczności czy ujawniającą się niszą związaną z przekraczaniem granic państw narodowych²⁶.

²⁵ T. Goban-Klas, op.cit., s. 121.

²⁶ S. Cottle, *Introduction. Media Research and Ethnic minorities: Mapping the Field*, [w:] *Ethnic Minorities and the Media*, red. S. Cottle, Buckingham-Philadelphia 2000, s. 3.

Sytuacja ta stanowi szansę dla rozwoju dostępu mniejszości do mediów. Coraz częściej podkreśla się, iż media (zwłaszcza elektroniczne) to najlepszy środek zapewniający przetrwanie grup etnicznych i pomagający pielęgnować porozumienie pomiędzy ludźmi mówiącymi różnymi językami. Programy w nich wytworzone dają możliwość podtrzymania tożsamości przez mniejszości i nauki „tolerancji, dialogu międzykulturowego, sztuki akceptacji i współistnienia nie tylko obok siebie, ale i ze sobą”²⁷ dla większości.

Media mniejszości upowszechniając określone standardy zachowań, norm czy modeli współtworzą konkretną rzeczywistość społeczną, będąc zaporą przeciwko procesom asymilacji. Jednocześnie zapewniają miejsce dla mniejszości do projektowania i utrzymania własnej kultury. Media stanowią istotne narzędzie dla promowania tożsamości, języka, kultury i praw człowieka. Mogą także sprzyjać demokratyzacji stosunków społecznych w państwie ułatwiając wzajemne poznanie i zrozumienie swoich racji przez przedstawicieli poszczególnych grup.

---

²⁷ M. Ratajczak, *Postrzeganie mniejszości. Wizerunek mniejszości w telewizji publicznej w Polsce*, [w:] *Kształtowanie wizerunku*, red. B. Ociepka, Wrocław 2005, s. 159–160.

Media-Minorities-Ethnic Identity: Mutual Implications

THE ARTICLE DISCUSSES the models of the relationship between media and minorities. Minority Media promulgating certain standards of behavior or norms contribute to a concrete social reality, being a barrier against the processes of assimilation. At the same time provide a place for minorities to design and maintain their own culture. Media are an important tool for promoting the identity, language, culture and human rights. They can also contribute to the democratization of social relations in the country by facilitating the mutual knowledge and understanding of their views by the representatives of each group.